

ЕКОНОМІКА ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

УДК 330.352.3

Пархомець М.К.,
д.е.н., професор, завідувач кафедри
аграрного бізнесу і обліку

Уніят Л.М.,
к.е.н., доцент
Тернопільський національний економічний університет

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АПК

Постановка проблеми. Агропромисловий комплекс України протягом останніх десятиріч перебуває у скрутному становищі. Зумовлено це проблемами, що накопичились ще з початку 90-х років, спричиненими окремими негативними наслідками аграрних реформ, зокрема: диспаратом цін на сільськогосподарську і промислову продукцію, інфляційними процесами, недолугою податковою, амортизаційною і кредитною політикою, недостатніми обсягами державної підтримки галузі, фінансовою неспроможністю сільськогосподарських товаровиробників для оновлення матеріально-технічної бази.

Рівень фондозабезпеченості у сільському господарстві значно відстає від розвинутих країн і не відповідає технологічній потребі. У 2010 році, порівняно з 1990-м, оснащеність окремими видами техніки зменшилась в 2,7-5,2 рази й ледве сягає половини технологічної потреби. У цих умовах для національного АПК важливого значення набуває активізація інвестиційної діяльності підприємств агропромислового виробництва. Вирішення цієї проблеми сприятиме подоланню кризового стану економіки з відновлення та зростання виробничого капіталу, підвищення ефективності виробництва конкурентоспроможної продукції, розв'язанню всього спектра соціально-економічних питань в АПК.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема залучення та подальшого збільшення інвестицій, особливо в аграрний сектор економіки України, а також виходу його із кризового стану займається чимало відомих вчених-економістів, зокрема: Де'мяненко М.Я., Саблук П.Т., Шпичак О.М., Малік М.Й., Кісіль М.І., Непочатенко О.О., Підлісецький Г.М. та інші.

Проблема інвестиційного забезпечення підприємств АПК ще далеко не вирішена і потребує подальшого дослідження, пошуку шляхів активізації залучення інвестиційних ресурсів.

Постановка завдання. Мета нашого дослідження полягає у вивченні світового досвіду інвестування, прискоренні інноваційних процесів на основі активізації інвестицій в економіку агропромислового виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз інвестиційної діяльності в АПК показав, що за період з 1990-го по 2000 роки інвестиції в основний капітал сільськогосподарських підприємств зменшились з 11799 млн. грн. у порівняльних цінах до 496 млн. грн., або у 23,8 рази. Частка аграрного сектора у здійсненні інвестицій в основний капітал народного господарства України зменшилась з 21,3 % до 3,6 %. Слід зазначити, що зменшення обсягів виробництва в сільському господарстві найбільшою мірою корелювало саме з динамікою падіння обсягів капітальних вкладень у зазначену галузь. Зокрема валова продукція сільського господарства України у 2000 році становила менше половини від рівня 1990-го року. За цей період майже повністю припинились процеси відтворення й оновлення матеріально-технічної бази АПК, відбувся високий рівень руйнації виробничих приміщень і споруд, машин та обладнання, транспортних засобів, скорочення поголів'я основного стада. Починаючи з 2001 року, спостерігається поступове збільшення інвестицій в основний капітал сільськогосподарських товаровиробників.

Динаміка інвестиційного процесу в підприємствах агропромислового виробництва наведена у таблиці 1. Як видно з таблиці, найпривабливішою для інвесторів є підприємства переробної промисловості.

Варто зазначити, що упродовж 2000-2010 р.р. намітилась тенденція до збільшення обсягів інвестицій у сільське господарство. Так, якщо у 2000 р. обсяги інвестицій в основний капітал сільського господарства у фактичних і порівняльних цінах становили відповідно – 871 млн. грн. і 496 млн. грн., то

у 2007 р. – відповідно 9338 і 2616 млн. грн., а у 2008 р. –16682 і 3746 млн. грн. Однак в 2010р. у сільське господарство було вкладено інвестицій на суму 12106 млн. грн. у фактичних цінах і 2271 млн. грн. у порівняльних цінах, що у 5,4 раза менше, ніж було у 1990 р. Такий обсяг інвестицій не забезпечує стабільний розвиток галузей аграрного сектору економіки країни. При цьому купівельна спроможність промислових товарів (сільськогосподарська техніка, міндобрива, пально-мастильні матеріали тощо) для потреб сільськогосподарських підприємств значно зменшилась, завдяки посиленню інфляції та кризи.

Таблиця 1
Динаміка і структура інвестицій в основний капітал АПК України (у фактичних цінах),
млн. грн.

Показники	В середньому за рік						2010р. в % до	
	2001	2001-2005	у т.ч.: 2005	2006-2010	у т.ч.:		2006-2010 р.р.	2009 р.
					2009	2010		
Усього інвестицій в АПК	8701	17490	27415	49759	44704	46462	93,4	103,9
Частка інвестицій в АПК до загального обсягу в економіку України, %	26,7	27,7	29,5	28,6	29,5	27,2	-1,4	-2,3
Інвестиції в сільське господарство, мисливство і лісове господарство	1617	3039	5016	11066	9382	12231	110,5	130,4
Їх частка до обсягу в АПК, %	18,6	17,4	18,3	22,2	21,0	26,3	4,1	5,3
у т.ч. інвестиції у лісове господарство	65	92	111	144	87	125	86,8	143,7
Інвестиції в переробку промисловість	7084	14451	22399	38693	35322	34231	88,5	96,9
Їх частка до обсягу в АПК, %	81,4	82,6	81,7	77,8	79,0	73,7	-4,1	-5,3
у т.ч. інвестиції у виробництво харчових продуктів, напоїв, тютюнових виробів	2187	4432	6418	10401	10458	8297	79,8	79,3
Їх частка до обсягу в АПК, %	25,1	25,3	23,4	20,9	23,4	17,9	-3,0	-5,5

Джерело: розраховано за даними статистики [2, с.204-206].

Підраховано, що у розвиток галузей вітчизняного АПК щорічно необхідно інвестувати понад 25 млрд. грн. Потреба інвестицій в основний капітал сільського господарства на 2015р. становитиме 30, а на 2020 р. – 45 млрд. грн. [5, с.38].

Основними джерелами активізації інвестиційного забезпечення підприємств аграрної сфери є власні кошти, банківські кредити та державні дотації, кредитна кооперація, іноземні інвестиції та інші.

У загальній структурі джерел фінансування інвестиційної діяльності найбільшу питому вагу мають власні кошти підприємств та організацій, яка становить в середньому 66%. Дане джерело фінансування переважає сукупні обсяги надходження коштів з інших джерел, таких як: державне й місцеве фінансування, кредитування, іноземне інвестування та інші джерела інвестицій.

Це свідчить про те, що найдоступнішим і менш ризикованим джерелом фінансування інвестиційної діяльності на сьогоднішній день є власні ресурси і, що інші можливі джерела фінансування є або ризиковими, або не вигідними.

Кредитне забезпечення є одним із головних напрямів активізації інвестиційного процесу для стабільного розвитку сільськогосподарського виробництва. Від обсягу та доступності кредитних коштів і ряду інших економічних факторів залежить нарощування темпів виробництва сільськогосподарської продукції.

Зазначимо, що високий рівень збитковості сільськогосподарського виробництва, який започатковано з 90-х років минулого століття, спровокував зниження привабливості аграрного сектору для кредиторів. Комерційні банки здебільшого надавали переваги підприємствам інших галузей (торговельним, трейдерським, переробним тощо), які працювали прибутково і були менш ризиковими у поверненні позикових коштів.

Становлення системи забезпечення сільськогосподарських підприємств кредитними коштами можна розділити на 2 етапи.

Перший – пасивний – починаючи з 1996 р. й до моменту набрання чинності Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектору економіки» від 3 грудня 1999р.

Другий – активний – коли починаються кардинальні зміни, пов'язані з поліпшенням кредитних взаємовідносин між банками і позичальниками [8, с 92].

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, протягом 2000-2008 р.р. спостерігається тенденція до значного збільшення обсягів кредитування з 2090 до 20500 млн. грн.

(табл. 2). Аналізуючи кредитне забезпечення сільськогосподарських підприємств з 2000 р., можна відзначити новий підхід до кредитування аграріїв, який спрямований до збільшення обсягів короткострокових кредитів, що сприяло створенню підприємствами запасів оборотних засобів за рахунок кредитних коштів. У цей період ключовим напрямом досягнення стабільної діяльності сільськогосподарських підприємств стала державна підтримка шляхом часткової компенсації ставок за кредитами комерційних банків. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 25.02. 2000 року № 398 «Про додаткові заходи щодо кредитування комплексу сільськогосподарських робіт» зі змінами та доповненнями, передбачено часткову компенсацію відсоткової ставки за кредитами, одержаними сільськогосподарськими підприємствами для проведення весняно-польових робіт у розмірі 50 % облікової ставки НБУ, але не нижче 17,5 % з терміном дії кредитної угоди до 1 грудня поточного року [8,с 93] .

Таблиця 2

Кредитування сільськогосподарських підприємств України, млн. грн.

Показники	Рік						
	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2009р. +, - до 2008р.
Надано кредитів усього	2090	1040	12700	11600	20500	14350	-6150
у.т.ч.: короткострокових	1900	6670	8000	6200	11480	8036	-3444
довгострокових	190	3730	4700	5400	9020	6316	-2704
Надано здешевлених кредитів сільськогосподарським підприємствам	455	6627	6655	7780	8900	6230	-2670
Середні ставки за кредитами, %	54	17,05	17,02	17,01	18,0	23,0	5,0
У національній валюті	56	17,3	17,1	16,0	15,3	24,0	8,7
В іноземній валюті	24	14,5	12,0	11,2	10,0	14,0	4,0

Джерело: дані [8,с 93].

Як видно з таблиці 2, упродовж 2005-2008 рр. відбулося здешевлення кредитів через механізм часткової компенсації відсоткових ставок за рахунок бюджетних коштів, що обумовило розблокування кризової ситуації на кредитному ринку та сприяло збільшенню надходження кредитних ресурсів в аграрний сектор.

Зазначимо, що кризові явища у фінансовій системі негативно вплинули на кредитне забезпечення сільськогосподарських підприємств. Так, у 2009 р. знову зменшено обсяги кредитування підприємств, підвищені відсоткові ставки за користування кредитами, зменшився рівень бюджетного фінансування часткової компенсації відсоткової ставки за користування кредитами. Все це обумовило необхідність розробки ефективного механізму державного регулювання цін на сільськогосподарську продукцію.

Активізацію інвестування сільськогосподарських підприємств за рахунок кредитування можна здійснити шляхом збільшення бюджетного фінансування часткової компенсації відсоткової ставки по кредитах, впровадження ефективної системи державного регулювання цін на сільськогосподарську продукцію за допомогою товарних і грошових інтервенцій, поліпшення пільгового кредитування поточної діяльності аграрного сектору.

Особливе місце в системі залучення інвестиційних ресурсів в аграрному секторі економіки має займати іпотечний кредит. Заставні та кредитні відносини мають бути рівноправними складовими в сучасному сільському господарстві, а іпотечні – надавати довгострокові позики фермерським господарствам під заставу.

Для активізації інвестиційної діяльності необхідна взаємоузгодженість і систематизація проблем, що існують в інвестиційній сфері, розробка системи заходів щодо їхнього розв'язання. Все це свідчить про нагальну потребу розробки і реалізації регіональної інвестиційної політики в Україні.

Активізація інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств в значній мірі залежить від рівня розвитку кредитної кооперації за рахунок участі різних організаційно-правових формувань на пайових засадах щодо створення кредитних установ на рівноправних, партнерських і взаємовигідних умовах. Установи кредитної кооперації здатні залучити значні кошти населення. Тому для підтримки відродження кредитної кооперації держава має виступити гарантом тих коштів кредитних кооперативів, які будуть залучені ними через внески фізичних осіб.

Перспективи економічного зростання агропромислового виробництва нерозривно пов'язані з інтенсифікацією банківського, промислового й торговельного капіталів, що сприятиме підприємствам з боку держави в успішному формуванні організаційно-економічного механізму інвестування. Одним із перспективних напрямів, що дають змогу сконцентрувати капітал і забезпечити його ефективне управління, є створення фінансово-промислових груп (ФПГ). Однак, такі об'єднання, як показала практика, виступили в країні інструментом викачування фінансових ресурсів підприємств, регіонів. При розгляді питань включення ФПГ в єдиний організаційно – економічний механізм інвестування

необхідно передбачити дію відповідних важелів, що перешкоджають надмірному використанню фінансових ресурсів.

Практика показала, що діяльність ФПГ (агрохолдингів) в Україні має як позитивні, так і негативні наслідки.

До позитиву слід віднести те, що агрохолдинги на основі об'єднання великої кількості земельних паїв селян (200-300 тис. га) та надто малої їх орендної плати домоглися отримати надприбутки. Все це дало їм змогу використати власні інвестиційні кошти на запровадження прогресивних технологій та виробляти конкурентоспроможну продукцію.

Негативні наслідки в результаті діяльності ФПГ полягають у наступному: суттєво зросла кількість безробітних у галузях рослинництва (робочих, агрономів, економістів та інших спеціальностей); порушується сівозмінна культур у польовому виробництві, тобто використовуються монокультури (зерно, цукрові буряки тощо); не вирішуються проблеми виробничої та соціальної інфраструктури у селах розпайованих господарств тощо.

Відомо, що в Тернопільській області функціонує 9 агрохолдингів. Найбільшим з них є група компаній «Агрохолдинг - Мрія», яка володіє земельними угіддями загальною площею 218 тис. га на території чотирьох областей: Тернопільської, Івано-Франківської, Чернівецької та Хмельницької. Цей вертикально інтегрований агрохолдинг займається виробництвом і реалізацією зерна, цукрових буряків, картоплі, насінництвом, володіє шістьма цукровими заводами і елеваторами потужністю зберігання зерна понад 200 тис.т.

Аналіз державної підтримки аграрного сектору показав, що за радянських часів у 1990 р. підтримка тваринництва становила 5,5 млрд. руб. у рік, а рослинництва – 145 млн. руб. З 1991 року цієї підтримки не було, вважали, що сільське господарство повинне виживати самостійно. Як наслідок, відбувся значний спад виробництва. Починаючи з 2000 р., підтримка галузі відновилась. За даними Міністерства фінансів України обсяг бюджетної підтримки аграрного сектору становив: у 2002 р.-1,6 млрд. грн. ;у 2005 р. – 5,2 млрд. грн.; у 2006 р.– 7,3 млрд. грн.; у 2007 р. – 8,2 млрд. грн.; у 2008 р. – 12,2 млрд. грн. Протягом 2002 – 2008 рр., обсяги державної підтримки збільшились у 7 разів. Проте з 2009 р. відбулось її зменшення до 6,4 млрд. грн. і до 5,8 млрд. грн. у 2010 р., або відповідно у 1,9 і 2,1 рази, відносно 2008 р.

Зазначимо, що у сусідніх країнах аграрний сектор отримує більші, ніж у десятки разів обсяги державної підтримки. Наприклад, у Німеччині та Польщі сукупні обсяги дотацій фермерам з національних бюджетів і Європейського співтовариства складали за останні роки 320 -300 євро на гектар, тоді як в Україні – лише 70 грн. Відомо, що втрати сільського господарства внаслідок кризи можуть викликати у декілька разів більші втрати суспільства. Це добре розуміють в розвинених країнах, де забезпечується високий рівень підтримки і так добре розвиненого сільського господарства.

Фінансова підтримка з державного бюджету сільськогосподарських товаровиробників України за період 2004-2010 рр. здійснювалась за 16 основними бюджетними програмами. За аналізований період найбільше коштів виділялось за програмами: бюджетна тваринницька дотація та державна підтримка виробництва продукції рослинництва; фінансова підтримка через механізм здешевлення кредитів; програми селекції у тваринництві і рослинництві; закладка і догляд за молодими садами, виноградниками та ягідниками; протиепізоотичні заходи та участь у Міжнародному епізоотичному бюро; агрохімічна паспортизація земель; заходи по боротьбі із шкідниками і хворобами сільськогосподарських рослин; формування національних рослинних ресурсів тощо.

На основі комплексного аналізу політики державної підтримки аграрного сектору незалежної України виділено 3 етапи її розвитку [6,с.98].

Перший – з 1991 по 1999 рр. (адміністративне регулювання). Характерними ознаками якого були: відсутність науково - обґрунтованої та законодавчо закріпленої стратегії розвитку, часткові реформи, які не могли забезпечити ефективного розвитку сільського господарства разом з прямим регулюванням аграрного сектору на основі адміністративних принципів.

Другий – з 2000 по 2007 рр. (податково-бюджетне регулювання). На цьому етапі відбулось становлення сучасної системи державної підтримки аграрного сектору, якісний зміст якої найповніше відображає період 2002 – 2008 рр. Протягом даного періоду бюджетна підтримка АПК зросла в 7 разів, а частка у видатках державного бюджету збільшилась з 3,3 до 4,8 %. Варто зазначити, що на цьому етапі було збережено пріоритет великих форм господарювання, тоді як особистим селянським господарствам надавались лише галузеві податкові пільги.

Третій етап – з 2008 р. (інституційно-бюджетне регулювання). Розпочався зі вступом України до СОТ і відзначається різким скороченням державної бюджетної підтримки відповідно до прийнятих Україною зобов'язань. В економічній структурі видатків бюджету на АПК лише протягом 2005-2008 рр. переважали видатки на розвиток, а з 2009 р. знову різко зросла частка видатків на споживання, що зумовлено скороченням загальної суми фінансування АПК за рахунок коштів державного бюджету. Переважання видатків споживання в структурі бюджету гальмує ефективне розв'язання накопичених проблем в АПК. Тому, після вступу до СОТ, аграрна політика підтримки має спрямовуватися у напрямі ефективності бюджетних програм підтримки сільськогосподарських підприємств.

Важлива роль в інвестиційному забезпеченні аграрної сфери має відводитись і лізинговим операціям. Для аграрних підприємств, лізинг - це практично єдиний шлях розвитку за рахунок відновлення основних засобів. Водночас він доступний малим і середнім підприємствам, для яких одержання кредитів є проблемою. Державний лізинг дає змогу підприємствам нарощувати виробничий потенціал без значних одноразових витрат, а також заощаджувати засоби за рахунок безвідсоткового кредиту.

Тенденція придбання сільськогосподарської техніки на умовах лізингу свідчить, що лізингові послуги не знайшли широкого використання в агробізнесі й становили у 2005-2010 рр. лише 1,9–7,03 %.

У межах затверджених бюджетних програм на 2011 р. для техніко-технологічного переоснащення сільського господарства було передбачено 915,7 млн. грн. Із загальної суми видатків: на часткову компенсацію вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва виділялось 1 % від загальної суми; на підтримку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, у тому числі компенсацію частини вартості техніки та обладнання вітчизняного виробництва у розмірі відповідно 90 % і 0,5 %; на збільшення статутного фонду НАК «Укراгролізинг» для закупівлі технічних засобів для АПК з подальшою передачею їх на умовах фінансового лізингу - 40,5%; на здійснення фінансової підтримки суб'єктів господарювання в агропромисловому комплексі через механізм здешевлення кредитів і компенсації лізингових платежів - 58%. Вважаємо, що настав час переорієнтувати адресність державної підтримки в частині оновлення основних засобів для сільгоспвиробників, насамперед малих і середніх форм господарювання.

Як важіль державної підтримки технічного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, Законами України «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України» та «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» визначено механізм фінансового лізингу. Незважаючи на суттєву частку в загальних бюджетних видатках сум на підтримку агролізингу, він недостатньо розвинений. Якщо в США питома вага лізингу в інвестиціях становить 30 %, то в Україні на придбання сільськогосподарської техніки за 2005-2010 рр. - 3,9 % [7, с.63].

Серед основних причин незначного використання лізингу - обмеженість фінансових можливостей сільськогосподарських виробників і невеликі обсяги й нерівномірність надходження коштів з державного бюджету. Все це обумовлює необхідність широкого запровадження агролізингу шляхом надання державної підтримки підприємствам-виробникам техніки на здійснення ними оренди типу продаж.

Варто зазначити, що на ринку технічних засобів для АПК частка машин вітчизняного виробництва у 2009 р. становила 7,6%. Великі підприємства, агрохолдинги працюють, як правило, на імпортній техніці. Малі та середні аграрні підприємства, а також господарства населення, які обробляють близько 17 млн. га землі, користуються конструктивно застарілою технікою радянських часів, вони зацікавлені у придбанні вживаної імпоротної техніки. Нинішня потреба таких господарств становить на рівні 200 тис. од. лише енергетичних засобів - тракторів із потужністю двигуна 18–40 к.с. та шлейфа сільгоспмашин до них [7, с.64], що свідчить про значний попит на технічні засоби. Однак на вітчизняному ринку домінує імпортна міні-техніка з Китаю, Польщі, Білорусії.

Враховуючи той факт, що при формуванні техніко-технологічного комплексу за рахунок імпортних машин потреба в інвестиціях на його відтворення зростає майже вдвічі, слід розвивати вітчизняне сільськогосподарське машинобудування. В зв'язку з цим у серпні-вересні 2011 року Указом Президента України „Про внесення змін до положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України” й Постановою КМУ „Деякі питання Національної акціонерної компанії „Украгролізинг” визначено уповноважений орган виконавчої влади, його господарську структуру, ведення і принципи реалізації державної технічної політики, спрямованої на виробництво вітчизняної конкурентоспроможної сільськогосподарської техніки.

Варто зазначити, що процес відродження сільгоспмашинобудування має здійснюватися на основі активного використання протекціоністських заходів. Ввізне мито на імпортну техніку було ліквідовано в зв'язку з вступом України до СОТ. Практика показала, що Україна після кількарічного перебування в цій організації має право і повинна ввести державне мито на зарубіжну техніку, аналогі якої виробляються в нашій державі, а також на вживану техніку.

Отже, розв'язання проблем ефективного формування й відтворення основних засобів сільського господарства в умовах обмежених фінансових можливостей доцільно проводити у напрямі: поліпшення фінансування техніко-технологічного переоснащення аграрного виробництва; удосконалення форм, напрямів і розмірів державної підтримки сільського господарства із застосуванням обґрунтованої еквівалентної ціни сільськогосподарської продукції; збільшення обсягів державної інвестиційної підтримки сільського господарства насамперед середніх та малих сільгоспвиробників.

Зазначимо, що нагальна потреба у забезпеченні сільгоспвиробників якісними вітчизняними технічними засобами обумовлює необхідність активізації інвестиційних процесів в АПК України. Нажаль наша країна поки що не займає належного місця у міжнародних інвестиційних рейтингах, що здійснюються за різними ознаками: глобальної конкурентоспроможності – 73 місце серед 131 країни; країн, що процвітають – 68 місце із 104 країн; за простотою ведення бізнесу – 139 місце із 178 країн; найбільш

зручних податкових систем – 177 із 178 можливих; ступеня економічної свободи – 125 місце із 157 країн; економічної інтегрованості – 42 місце з 72 країн; підприємницької привабливості – 70 місце з 82 країн [4].

Наведені показники переконують про необхідність прискорення активізації інвестиційної діяльності в аграрній сфері, що сприятиме збільшенню обсягів сільськогосподарського виробництва, підвищенню прибутковості аграрних підприємств, розширеному відтворенню і на цій основі створенню додаткових робочих місць на селі та поліпшенню його розвитку.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, активізація інвестиційної діяльності підприємств агропромислового виробництва має здійснюватися шляхом: мобілізації власних джерел фінансування; створення сприятливих умов для залучення іноземного капіталу; розширення масштабів довгострокового кредитування; посилення державної інвестиційної підтримки та формування якісно нової аграрної політики, яка має насамперед регулювати законодавчі, податкові, митні та інші питання діяльності у агропромисловому виробництві.

Література

1. Гришова І.Ю. Вартісні важелі фінансового забезпечення переробних підприємств АПК / І.Ю. Гришова // Економіка АПК. – 2011. – № 5. – С. 102-106.
2. Державна служба статистики України. Статистичний щорічник України за 2010 рік. За редакцією О.Г. Осауленка. – К. : Тов «Август трейд», 2011. – 560 с.
3. Дудар Т.Г. Проблеми формування та розвитку вертикально інтегрованих структур у сільському господарстві / Т.Г. Дудар // Вісник ТНЕУ. – 2012. – № 1. – С.126-137.
4. Кісіль М.І. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного виробництва та сільських територій [Електронний ресурс] / М.І. Кісіль. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Menedzhment/2009_11/kicil.html
5. Кісіль М.І. Стратегічні напрями інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства / М.І. Кісіль // Економіка АПК. – 2012. – № 9. – С. 36-39.
6. Кушнір В.І. Видатки бюджету на підтримку аграрного сектору та їх ефективність / В.І. Кушнір // Економіка АПК. – 2011. – № 5. – С. 98-102.
7. Могилова М.М. Економічні проблеми формування та відтворення основних засобів у сільському господарстві / М.М. Могилова, Г.М. Підлісецький, Я.К. Білоусько // Економіка АПК. – 2012. – № 1. – С. 58-65.
8. Непочатенко О.О. Кредитне забезпечення поточної діяльності сільськогосподарських підприємств / О.О. Непочатенко, Н.В. Бондаренко // Економіка АПК. – 2011. – № 5. – С. 91-94.

УДК 631.1

Пуцентейло П.Р.,
д.е.н., доцент,
кафедра аграрного бізнесу і обліку
Тернопільський національний економічний університет

СУТНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА В УМОВАХ РИНКУ

Постановка проблеми. У процесі сільськогосподарського виробництва між суб'єктами господарювання встановлюються певні економічні відносини, що за своєю суттю є сукупністю різних елементів ринкової економіки. В умовах сьогодення сільське господарство, як і національна економіка, розвивається під дією об'єктивних законів ринку, що обумовлює розгляд організаційно-економічних чинників впливу на їхнє формування. Розкриваючи економічну сутність організаційно-економічного забезпечення, важливо зазначити, що воно виступає як конкретний прояв більш широкого і багатогранного соціально-економічного явища – економічного механізму забезпечення відтворювального процесу, який у процесі свого формування охоплює такі аспекти: налагодження економічних зв'язків; вдосконалення форм організації праці; методів управління; ефективне використання важелів товарно-грошових відносин; оптимізація використання чинників виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань теорії, методології і практики організаційно-економічного забезпечення функціонування галузі тваринництва присвячені праці